

Orijinal Kaynak: Syrquin, Mickey A. (No Date). “Travis Hirschi’s Social Control Theory”, *Criminology Fandom*

Atıf Şekli: Syrquin, Mickey A. (2021, Haziran 06). “Travis Hirschi’nin Sosyal Kontrol Teorisi”, Çev. Ayşe Sıla Nur Dal, *Sosyal Bilimler*. sosyalbilimler.org/sosyal-kontrol-teorisi-hirschi

Travis Hirschi’nin Sosyal Kontrol Teorisi

Mickey A. Syrquin
Türkçesi: Ayşe Sıla Nur Dal

Travis Hirschi, insanların doğası gereği hedonistik olduğunu söyleyerek, “Hepimiz hayvanız ve bu nedenle doğal olarak suç işlemeye muktediriz” der (Hirschi, 1969: 31). Hirschi, kriminolojiye çağdaşlarının çoğundan tamamen farklı bir şekilde yaklaşmayı seçer ve bunu yaparken, bugün hâlâ kriminolojik dünyanın merkezinde yer alarak çığır açan birçok teori ortaya atar. Bu teorilerin inşasını, toplumsal uyumsuzluklarla dolu bir on yıl olan 1960’larda yapar. O zamanlarda, Rock and Roll müzik dünyasını kasıp kavuruyor, uyuşturucu kullanımı ve riskli cinsel aktiviteler tüm zamanların en yüksek seviyesinde seyrediyordu. Vietnam Savaşı’nı protesto eden kitlelerden, Dr. Martin Luther King Jr. önderliğindeki sivil haklar hareketini savunanlara kadar, her kesimin suça karışma olasılığı vardı. Hirschi, 1969’da en ünlü eserlerinden biri olan *Causes of Delinquency* [Suçun Nedenleri] adlı bir kitap yayımladı. Bu kitap, kriminoloji dünyası içinde yıllardır önde gelen bir eser olmuştur ve genellikle suç alanındaki teori inşası ve araştırması için hâlen anılmaktadır. Bu eser, Hirschi’nin sosyal kontrol teorisini —sosyal bağ teorisi olarak da adlandırılır— ortaya koydu. Bu teori aynı zamanda bu makalede gözden geçireceğim konudur.

Wiatrowski’ye (1981) göre, Hirschi’nin ortaya attığı sosyal kontrol teorisinin ima ettiği gibi suçun insan doğasındaki içkinliğinin aksine, asıl açıklanması gereken ‘uyum’dur. Hirschi uyumu açıklarken “sosyalizasyon sürecinde kazanılmış, birey ve toplum arasında dört ana unsurdan oluşan bağın oluşması: bağlanma, taahhüt, katılım, inanç” olarak açıklar (Wiatrowski, 1981: 525). Bu öğelerin dördü de sosyal bağı oluşturan elementlerdir ve bu dört öğenin her biri ne kadar güçlüyse, bireyin suçlu davranışa katılma olasılığı o kadar az olacaktır. Hirschi’nin teorisi bireyin ait olduğu grup ne kadar zayıfsa, bireyin grubuna o kadar az bağlı olduğunu öne sürer. Bu, bireyin grubundan ziyade kendisine bağımlı olmasına sebep olur ve günün sonunda kendi özel çıkarlarına fayda sağlamadıkça hiçbir davranış kuralını tanımaz.

Sosyal bağı oluşturan ilk unsur bağlanmadır. Hirschi'ye göre “Bağlanma, genç bireyin önemli diğerleriyle kurduğu tesirli bağlara karşılık gelir” (Wiatrowski, 1981: 525). Bu önemli bağlar, genellikle ebeveynlerin çocuklarına sosyal olarak kabul edilebilir ve kabul edilemez davranışları öğretirken rol model konumunda buldukları aile ortamında bulunur. Hirschi *Suçun Nedenleri*’nde bağıllığı açıklarken, okuyucunun bu terimi nasıl yorumlaması gerektiğini anlayabilmesine yardımcı olabilmek için psikopatolojiyi kullanır. Hirschi kitabında John Martin ve Kenneth Fitzpatrick’in bir psikopatın “başkalarına karşı eksik bağıllık veya sevgi, arkadaşlarına saygı duymak veya onlara saygı duymak için kurulan sıradan motivasyonlara cevap vermeme” ve “aşırı saldırganlık” gibi özelliklere sahip olduğunu söylediklerinden bahsetmektedir (Martin, 1964). Çoğu insan, psikopatın özelliklerinin, bağlanma eksikliğinden kaynaklandığını veya bağlanma eksikliğinin psikopatisinin bir sonucu olduğunu söyler. Hirschi, başkalarına bağıllıktan yoksun olmanın ahlaki kısıtlamalardan kurtulmak olduğunu ve vicdanınızın veya süperegönünüzün olmadığı anlamına geldiğini söylüyor. Bu düşünce zincirini benimserseniz, o zaman başkalarına bağlı olmamak, vicdan eksikliğiyle aynı şeydir. “Bu görüşe göre, başkalarına bağlanma eksikliği sadece psikopatinin bir belirtisi değil, psikopatidir” (Hirschi, 1969).

Travis Hirschi tarafından açıklanan sosyal bağın ikinci unsuru taahhüttür. Wiatrowski'ye göre, “Taahhüt, üniversiteye gitme ve yüksek statülü bir işe sahip olma arzusuyla ilgilidir” (1981:525). Bu hedeflere ulaşmak için çok çalışma taahhüdü bir yatırım olarak kabul edilir ve birey, suçlu davranışa katılırsa yatırımını riske atar. Bu teoriye göre, iyi tanımlanmış hedefleri olan gençlerin, geleceğe umutla bakmayanlara göre suç içeren davranışlarda bulunma olasılığı çok daha düşüktür. Hirschi, taahhüdün doğrudan uyum ile ilişkili olduğuna inanır. İnsanların, kurallara uyma motivasyonlarının davranışlarının sonucunda karşılaşılabilecek sonuçlardan korkmalarından başka bir şey olmadığını söyler. Uyumun rasyonel bileşenini taahhüt olarak etiketlediğimizi ve sonuçlarından korkarak kurallara uyan insanların uyuma adandıklarını, dolayısıyla suçlu davranma olasılıklarının çok daha düşük olduğunu anlatır (1969). Hirschi, bağlanma hakkında konuşurken ebeveynleri vurguladığı gibi, taahhütten bahsederken sık sık eğitimi vurgular. Taahhüdün, geleneksel eylem planlarına yatırılan zaman ve çabayla ilgili olduğunu söyler. Bu eylemler; eğitimsel amaçlar, okul performansı, uzun vadeli kariyer hedefleri veya bireyin itibarını sürdürmek istemesi olabilir (1969). Taahhüt, aynı zamanda, temerrüde düşmüş faaliyetlerde bulunurken dahil olan maliyet faktörü ile de ilişkilidir. Kendini bir amaca adanmış birinin bağlı olduğu her şeye çok zaman ve çaba harcadığını varsayabiliriz. Hem zaman hem de çaba, maliyet faktörleri olarak kabul edilir. Birisi hayatının uzun yıllarını bir şirketin başına geçmek için harcadıysa, muhtemelen sapkın eylemler gerçekleştirmek için çok fazla zamanı yoktur. Varsayalım ki bu bireyler yatırımlarına uzun zaman ayırmadılar ama bu eylem çok çaba gerektiriyordu. Muhtemelen yine yatırımlarını tehlikeye atabilecek hiçbir şey yapmayacaklar çünkü tüm çabalarının boşuna olmasını istemiyorlar (Krohn; Massey, 1980). Sosyal bağın bu unsurları hakkında düşünürken, Hirschi'nin teorisinin

neden suç işleyeceğimizden ziyade neden suç işlemediğimizi açıkladığını akılda tutmak önemlidir.

Katılım, sosyal bağdaki dört unsurdan üçüncüsüdür. Katılım açık ve basittir; birisi geleneksel şeyler yapmak için çok fazla zaman harcarsa, o zaman suçlu davranışlarda bulunmak için zamanı olmayacaktır. Hirschi, geleneksel faaliyetlere yoğun bir şekilde dahil olan birinin “randevulara, teslim tarihlerine, çalışma saatlerine, planlara ve benzerlerine bağlı olduğuna, dolayısıyla sapkın eylemlerde bulunma fırsatının nadiren ortaya çıktığına” inanıyordu (Hirschi, 1969). Bu, sosyal bağın unsurları arasındaki bağlantıyı görmeye başladığımız zamandır. Örneğin, bir lise öğrencisi olarak prestijli bir üniversiteye girmeye kararlıysanız, sonunda mezun olabilir ve yüksek maaşlı bir iş bulabilirsiniz, yani taahhüdünüzü kapsamlı katılım olmadan yerine getirmenin bir yolu yoktur.

Son unsur inançtır. İnanç, merkezi sosyal değerler sisteminin ahlaki geçerliliğinin kabulüdür. İnsanlar ne kadar kurala bağlı hissederlerse, bu kuralları ihlâl etme veya bir suç işleme olasılıkları o kadar az olur (Hirschi, 1969). Hirschi'ye göre, sosyalizasyona bağlı olarak sapkın olarak etiketlenenler dahil herkes aynı baskın değerler kümesini kabul ederler. Sapkınlarla geri kalanlar arasındaki fark, aynı değerler kümesini kabul etmelerine rağmen, inançsızlıkları veya zayıflamış sosyal bağları sebebiyle kendilerini bu değerlere bağlı hissetmemeleridir (Wiatrowski, 1981). İnanç unsuru aynı zamanda ilginç bir soruyu da gün ışığına çıkarır. Eğer ki hepimiz aynı değerler kümesini tanırsak, suç işlerken suç işlemenin yanlış olduğuna nasıl inanılabilir? Hirschi, kontrol teorisine göre sapkınların kuralları aşmalarının iki yolu olduğunu iddia ediyor. Bunun bir yolu, inançlarına gerçek bir anlam vermemek ve onları kelimelerden başka bir şey olarak görmemektir. Diğer yolu ise nötrleştirmedir. Bu, sapkın kişinin gerçekleşmeden önce eylemi kendisine gerekçelendirmesini gerektirir, böylece kuralı ihlâl edebilir ve aynı zamanda ona olan inancını sürdürebilir (Hirschi, 1969).

Tıpkı diğer teoriler gibi, sosyal kontrol teorisinin de birçok eleştirisi vardır, ancak en çok bilinen eleştiri yine Travis Hirschi'nin kendisinden gelmiştir. 1990 yılında Hirschi, Michael Gottfredson adında başka bir kriminologla birlikte çalışırken, öz denetim teorisi olarak da bilinen Genel Suç Teorisi'ni ortaya atar. Hirschi'nin yeni teorisi, sapmayı bireyin toplumla olan bağının gücünü oluşturan unsurlar bağlanma, taahhüt, katılım ve inanç aracılığıyla açıklamak yerine, tüm suç davranışlarını tek bir kontrol türü kullanarak açıklamaya başladı; irade. Teorinin ana fikri, yüksek öz denetimi olan bireylerin suçlu davranma olasılığının daha düşük olduğu ve düşük öz denetim düzeyine sahip olanların, hayatlarını suç ve genel olarak sapkın davranışlarla yönetme olasılığının daha yüksek olmasıdır (Gottfredson ve Hirschi, 1990). Hirschi bu teoride sık sık akranlarına bağlılığın önemini vurgularken, bu düşünceye karşıt görüşler de gelir. Pek çok insan, bağlanmanın aslında suçu önlemek yerine suçlu davranışlara yol açabileceğini savunur. Hâlihazırda suç davranışında bulunan akranlara bağlanmanın, yeni bağlanan bireyin de aynı şekilde davranmaya başlamasına yol açabileceğini iddia ederler. Ayrıca sosyolog Rand Conger

(1976), bir bireyin sapkın bir çevreye olan bağlılığı güçlü olduğunda suçluluğun da en yüksek seviyede olacağını belirtir. Yukarıda belirtildiği gibi, bağlılık ve taahhüt unsurları birbirleriyle ilişkili olabilir, bu nedenle ikisinin sadece tek bir unsurda birleştirilmesi gerektiğine inanan kriminologlar vardır. Marvin Krohn ve James Massey (1980) tam da bunu yaparlar, çünkü bireyin faaliyete en azından küçük bir taahhüdü olmadan o faaliyetle herhangi bir bağlılık kurabileceği olası bir senaryoyu öngöremezler. Sosyal bağ teorisine yönelik daha genel eleştiriler, bir bireyin sosyal bağlarının bir ömür boyunca değişeceği ve onları yeniden inşa etmeye devam edecekleri için sosyal bağların sürekli bir devinim içinde olacağına işaret eder. Ayrıca, genel suç teorisi her türlü suçluluğu açıklamaya çalıştığından, sosyal bağ teorisinin kapsamının genel suç teorisine kıyasla kısıtlı olduğu düşüncesi de geçerliliğini koruyor.

Suçun Nedenleri kitabı çıktığından beri Hirschi'nin sosyal bağ teorisini test etme amaçlı yapılan ciddi sayıda araştırma sayesinde, çok sayıda ampirik çalışmanın verisi de elde edildi. Bu araştırmaların sonuçları, Hirschi'nin, bir bireyin sosyal bağın dört unsuru ne kadar güçlüyse, suçlu davranışta bulunma olasılığının o kadar az olduğu iddiasını güçlü bir biçimde destekliyor. Bu çalışmalardan birkaçını önümüzdeki birkaç paragraf boyunca gözden geçireceğim, ancak özet olarak araştırmalar bize gösteriyor ki, ebeveynlerine güçlü bir şekilde bağlı olan gençlerin genellikle daha az suç işleme eğilimi vardır. Geleneksel faaliyetlere dahil olan ve/ya kendini adanmış gençlerin, geleneksel olmayan davranışlarda bulunan gençlere göre suç içeren davranışlarda bulunma olasılıkları çok daha düşük. Akranlarıyla daha zayıf ilişkiler sürdüren çocuklar suçlu davranışlara yönelirken, akranlarına bağlı olanlar genellikle suç içeren eylemlerden kaçınıyor.

Texas Üniversitesi'nde Guang-zhen Wang tarafından Pan Amerikan ergenler arasında tütün, alkol ve esrar-uyuşturucu kullanımındaki cinsiyet, ırksal-etnik farklılıkları araştırılarak Hirschi'nin sosyal bağ teorisini test etmeye yönelik bir araştırma yapıldı. Bu araştırmadaki değişkenler, sosyal bağın dört unsuruydu: bağlanma (ebeveynlere), taahhüt (okula), katılım (sınıf arkadaşlarıyla) ve inanç (yaşamla ilgili içerik). Guang-zhen'e göre, çocukların ebeveynleriyle konuşması kolay olduğunda ve ebeveynler tarafından yeterli gözetim sağladığında çocukların riskli davranışlara katılma olasılıklarının çok daha düşük olduğunu gösteren kapsamlı bir literatür vardır (2006). Bağlanmanın önemine rağmen, Guang-zhen'in araştırmasının sonuçları, özellikle okula olan taahhüdün öğrencilerin tütün, alkol ve uyuşturucu kullanımı üzerinde en önemli etkiye sahip olduğunu göstermiştir. Güçlü bir taahhüde sahip olanlar, bu geleneksel faaliyetlere daha zayıf bir taahhüde sahip olanlara göre çok daha az katılıyorlardı. Sonuçlar, çalışmada analiz edilen altı ergen grubunda tutarlıydı (beyaz erkekler, beyaz kızlar, siyah erkekler, siyah kızlar, İspanyol erkekler ve İspanyol kızlar). Bu sonuçlar, okulda başarılı olmanın öğrencinin akademik olarak daha yüksek düzeyde performans gösterme motivasyonunu olumlu yönde etkileyebileceğini savunan Carol Goodenow tarafından yapılan araştırma sonuçlarıyla da tutarlıdır. Bu yeni motivasyon gençleri daha olumlu faaliyetlere katılmaya yönlendirebilir ve bu da onları uyuşturucudan, alkolden veya suçlu davranışlardan uzak

tutacaktır (1993). Goodenow'un çalışması da taahhüdün nasıl katılıma yol açabileceğini de gösteriyor. Lamborn ve Steinberg (1993) tarafından yapılan bir başka çalışmada, yüksek düzeyde duygusal özerkliğe sahip çocukların ebeveynleriyle genellikle sağlıklı, destekleyici ilişkiler kurdukları (güçlü bağlanma) bulundu. Ebeveynleriyle destekleyici olmayan ilişkileri olan çocukların (zayıf bağlanma) tipik olarak duygusal özerklik düzeylerinin daha düşük olduğu görüldü. Ayrıca, düşük seviyelerde duygusal özerkliğe sahip reşit olmayan gençlerin alkol ve sigara kullanmak gibi davranış sorunlarıyla ilişkilendikleri gözlemlendi. Matsueda ve Anderson (1998), suçlu davranış ile suçlu akran çağrışımı arasındaki ilişkiyi- sosyal bağ teorisine göre akrana bağlılığı- inceleyen bir analiz yaptılar. Aslında ikisi arasında karşılıklı bir ilişki olduğu sonucuna vardılar, ancak suçlu davranışların akran ilişkileri üzerindeki etkisinin, akran birliklerinin suçlu davranış üzerindeki etkisinden çok daha büyük olduğunu buldular. Başka bir deyişle, bireyin akranları tarafından suçluya dönüştürülmesinden çok, suça karışıp kendine benzeyen bir grup akran bulması daha olasıdır. Esasen bu iddia, eğer birey zaten suçlu davranışta bulunan bir gruba bağlandıysa, bu bağlanmanın suçlu davranış için nedensel bir faktör olabileceğini savunan eleştirmenlerin karşısına çıkar.

Sosyal kontrol teorisi için politika uygulamaları biraz yanıltıcıdır. Birini bir şeye inanmaya zorlayamayız, bu yüzden inanç için gerçekten herhangi bir açık politika uygulaması olamaz. Taahhüt ve katılım da belirli bir miktarda özgür iradeyle birlikte gelir, bu yüzden bunlar için de yapılabilecek pek bir şey yoktur. Genel olarak kontrol teorileri söz konusu olduğunda, amaçlarımız için sosyal kontrol teorisinin en etkili politika sonuçlarının ebeveynlik veya bağlanma unsuruna odaklananlar olduğu üzerinde genellikle hemfikir olundu. Vito, Maahs ve Holmes (2005), ebeveynlerin çocuğu yetiştirme biçimiyle çocuklarının uyum düzeyi üzerinde çok güçlü bir etkiye sahip olabileceğini iddia etmektedir. Ebeveynler, çocuklarını yetiştirirken onları yeterince denetleyip iletişim kurarlarsa, daha az suçlu davranışa sebep olduğu kanıtlanan güçlü bir bağ kurma olasılıkları daha yüksektir. Düzenlenen ebeveyn eğitim programlarına katılan ebeveynlerin çocuklarının suçlu davranışlarını azaltmada bir miktar başarılı olduğuna dair kanıtlar vardır. Gerçek şu ki, pek çok ebeveyn nasıl iyi bir ebeveyn olunacağını bilmiyor, umursamadıkları için değil, onlara asla nasıl iyi ebeveyn olacakları öğretilmediği için. Vito ayrıca, "*Supernanny* [Süper Dadı] ve *Nanny 911* [Dadı 911] gibi realite televizyon programlarının popüleritesi, birçok ebeveynin gerçekten yardımcı ebeveynlik tekniklerine açık olduğunu göstermektedir" (Vito; Maahs; Holmes; 2005: 191) diyor. Buna ek olarak, öğretmenleri çocukların okulla bağlarını güçlendirmek için özel olarak tasarlanmış öğretim tekniklerini kullanmaları için eğiten benzer programlar da bulunuyor. Bu tip teknikler, çocuğun taahhüt düzeyini ve katılımını çocuk üzerinde herhangi bir zorlama olmadan arttırıyorlar. Elbette, suç işlenmesi olasılığını azaltmak için uygulanabilecek örtük politikalar da vardır. Bazıları evliliği veya kaliteli istihdamı birer politika olarak tavsiye eder. Eğer bunlara sahipseniz, muhtemelen istikrarlı bir ilişkiniz ve düzenli bir

geliriniz vardır, her ikisi de suç davranışına yol açabilecek yaşam streslerinin çoğunu hafifletir.

Esas olarak orijinal dördün üzerine unsurlar ekleyerek oluşturulan, genel suç teorisi de dahil olmak üzere bu teoriyi çevreleyen birçok eleştiri olsa da sosyal bağın orijinal unsurlarını ve sosyal bağ teorisini destekleyen çok sayıda araştırma bulunuyor. Bana göre sosyal öğrenme teorisini ne kadar basitleştirirseniz, o kadar mantıklı olur. Ebeveynlerine veya akranlarına güçlü bir bağlılığı olmayan, sağlam taahhütleri olmayan, dahil oldukları tutarlı faaliyetleri olmayan ve bir dizi değere inanmayan on ergeniniz varsa; on kişiden kaçının suçlu davranışlarda bulunacağını düşünürsünüz? Bu ergenler Hirschi'nin iddia ettiği gibi, onlara suç işlememelerini söyleyecek hiçbir şey veya kimsenin olmadığı, doğal olarak hedonist olan boş yazı tahtalar olacaklardı. Tahminime göre, on tanesi olmasa da büyük çoğunluğu suça karışacaktı. Böylece Hirschi'nin sosyal kontrol teorisi, son kırk yılda karşılaştığı zorluklara rağmen hâlâ geçerliliğini koruyor.

Referanslar

Conger, Rand D. (1976). "Social Control and Social Learning Models of Delinquency: A Synthesis". *Criminology*, 14(1): 17-40. DOI: 10.1111/j.1745-9125.1976.tb00002.x

Goodenow, Carol. (1993), "The Psychological Sense of School Membership Among Adolescents: Scale Development and Educational Correlates". *Psychology in the Schools*, 30(1): 79–90. DOI: 10.1002/1520-6807(199301)30:1<79::AID-PITS2310300113>3.0.CO;2-X

Gottfredson, Michael R. and Hirschi, Travis. (1990). *A General Theory of Crime*. Stanford, CA: Stanford University Press

Guang-zhen, Wang. (2006). "Tobacco, Alcohol, and Marijuana/Drug Use among School Children: Testin Hirschi's Social Bonding Theory", Conference Papers, American Sociological Association, 1.

Hirschi, Travis. (1969). *Causes of Delinquency*. Berkeley, CA: University of California Press.

Krohn, Marvin D. and Massey, James L. (1980). "Social Control and Delinquent Behavior: An Examination of the Elements of the Social Bond". *The Sociological Quarterly*, 21(4): 529-543.

Lamborn, Susie D. and Steinberg, Laurence. (1993). "Emotional Autonomy Radix: Revisiting Ryan and Lynch". *Child Development*, 64(2): 483-499. DOI: 10.2307/1131264

Matsueda, Ross L. and Anderson, Kathleen. (1998). "The Dynamics of Delinquent Peers and Delinquent Behavior". *Criminology*, 36(2): 269–308. DOI: 10.1111/j.1745-9125.1998.tb01249.x

Vito, Gennaro F., Maahs, Jeffrey R. and Holmes, Ronald M. (2006). *Criminology: Theory, Research, and Policy*. Burlington, MA: Jones & Bartlett Learning.

Wiatrowski, Michael D., Griswold, David B. and Roberts, Mary K. (1981). "Social Control Theory and Delinquency". *American Sociological Review*, 46(5), 525-541. DOI: 10.2307/2094936.

Kayda Değer Akademik Metinler mottosuyla, 10 Ağustos 2015 tarihinde yayın hayatına başlayan *sosyalbilimler.org*, sosyal bilimler meselelerine yoğunlaşan, gönüllülük odaklı, açık erişim, akademik bir web sitesidir. Hakkında detaylı bilgi almak için sosyalbilimler.org/hakkinda sayfasını, ekibimizde gönüllü olarak görev almak için sosyalbilimler.org/basvuru sayfasını ziyaret edebilirsiniz.

Facebook, Twitter, Instagram ve YouTube'da @sosbilorg kullanıcı adıyla *Sosyal Bilimler*'i takip edebilirsiniz.

sosyalbilimler.org/abonelik sayfasından e-bülten abonesi olarak, her pazar günü, o hafta içinde *sosyalbilimler.org*'da yayımlanan çalışmaların tamamını size gönderilecek bir e-posta ile alabilirsiniz.

sosyalbilimler.org'da yayımlanan metin, video ve podcastlerin paylaşıldığı Telegram grubuna t.me/sosbilorg adresinden katılabilirsiniz.